

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 11. marca 1857.

Sadjoreja,

kakor jo v predvorski šoli že sedem let učimo *).

1. Kako pravimo verticom, v katerih si ljudje mlade sadne drevesca zarezajo?

Drevesnice ali drevesne šole jim pravimo.

2. Iz česa si človek lahko in hitro veliko sadnih drevesc zaredi?

Iz pešek, košic in koreninic **).

3. Kam se peške in košice vsejajo?

V drevesnico.

4. Kakošna mora biti perst v drevesnici?

Ne predobra ne prepusta. Predobra zato ne, ker bi drevesca iz drevesnice v slabšo zemljo presajene ne hotle rasti; v preslabi persti bi pa že prec v drevesnici ne rastle.

5. Ktere peške in košice naj rajše zelené?

Tiste, ktere so bile do spomladi sirove (frišne) ohranjene.

6. Kako se peške in košice čez zimo sirove ohranijo? Če se v vlažno perst ali droben pesek denejo.

7. Kako pa nekteri ž njimi ravnajo?

Nekteri jih tudi nabirajo in na solncu suše, pozimi pa zmerzniti dajo.

8. Kako si tisti prav lahko mladih drevesc zaredé, kteri mošt prešajo?

Naj vzamejo preš, jih potrosijo na pripravljeno gredico in plitvo zakopljejo.

9. Kadaj se peške sejejo?

Ako se dajo ohraniti, da ne ženejo, jih je najbolje sejati okoli sv. Jurja, da jim mraz ne škoduje.

10. Kako se peške in košice sejejo?

V drevesnici se pripravi gredica, ki mora lepo ograbljena biti; po verhu te gredice se vsejejo peške ali košice, potem pa se zasujejo dva persta debelo z vlažno perstjo.

11. Ali bi ne bilo dobro peške in košice v gredico zakopati?

Ne! — Zakaj ne? Ker bi jih veliko pregloboko padlo in bi ne ozelenele.

12. Kako pa kostanj in orehe v zemljo devamo?

Sadimo jih.

13. Kako se morajo orehi saditi?

Na špico in ne čez dva persta globoko, in pa saj poldrugi čevelj eden od drugega.

14. Kako se morajo mlade drevesca poleti oskerbovati?

Se morajo opleti saj dvakrat v letu.

15. Kaj pa, ako bi bila suša?

Se jim mora prilivati.

16. Kakošne drevesa zrastejo iz pešek in košic? Večidel divjaki.

17. Ktere drevesa zrastejo koj žlahne?

Orehi, češplje in breskve.

18. Kakošno sadje imajo divjaki?

Malo vredno ali popolnoma za nič.

19. Ali more človek storiti, da mu divjaki dober sad rodé?

Da! more storiti. Kako? — Če jih cepi.

20. S čim se cepijo?

Z mladikami žlahnih drevés.

21. Ktere mladike so dobre za cepove?

Enoletne mladike iz verhnih véj rodovitnega drevesa.

22. Koliko popkov se smé cepu pustiti?

Navadno se mu pustí dvoje ali troje popkov.

23. Ako bi pa divjak močán bil?

Ako je pa divjak prav močan, se mu jih smé tudi več pustiti.

24. Ali je dobro cepičem verhe prirezovati?

Dobro jih je tako prirezovati, da nimajo več kakor dva ali tri popke; samo češnjam se mora verh pustiti. Da pa preveč vejic ne poženejo, se jim nekaj popkov odterga.

25. Kako se cepi?

Cepi se: Z nakladom, v liso, v sklad, za kožo itd.

1. Cepljenje z nakladom.

26. Kako se z nakladom cepi?

Se vzame cep v levo roko, se prime s prvimi tremi persti in se sprekoma poldrug pavec dolgo od ene strani do druge gladko odreže, potem se divjak tam, kjer je s cepom enako debel, ravno tako poreže.

27. Kaj se potlej storí, ko sta cep in divjak porezana?

Ko sta cep in divjak porezana, se položita eden na drugega tako, da koža na koži, les na lesu leži. In potem se cepič in divjak s povošenim trakom prav dobro povijeta, da je viditi, kakor cepljen gajzelnjek.

28. Kadaj se pa more trak odviti?

Kadar drevesce eno ped dolgo mladiko storí, se mora trak odviti, da se v les ne zajé.

29. Ktere drevesca se z nakladom cepijo?

Tiste, ki so kakor pisavno pero debele.

2. Cepljenje v liso.

30. Kako se v liso cepi?

Cep se vzame v perve tri perste leve roke, na debelišem koncu se prekoma poldrug pavec dolgo od ene strani do druge poreže, kakor pri cepljenji z nakladom, potlej se cep oberne in se mu na porezi pičlo do steržena rama naredí.

31. Kaj se zdaj storí?

Zdaj se odžaga ali odreže divjak, se pomeri cepičova rana na divjak tako, da rama na verhu odžaganega divjaka sloní.

32. Kaj se pa divjaku naredí?

Na divjaku se od spodej gor ravno taka rana naredí, kakoršna ima cep. Potlej se cep na divjakovo rano tako pritiska, da vso zakrije, ter se cepič in divjak s povošenim trakom terdo povijeta.

*) Veseli smo prejeli pričujoči nauk, ki tako lepo kratko in jasno razlaga sadjorejo, da jo res vsak otrok lahko razume. Ali bi, prečastiti Gospod, ne hotli sami več sto iztisov tega poduka napraviti dati, po katerem bojo za sadjorejo vneti učitelji ljudskih šol po Slovenskem gotovo radi segali, — ali pa kmetijski družbi dovoliti, da ona napravi več iztisov? Prosimo, da bi nam blagovolili berž ko berž odgovoriti. Vred.

**) Iz koreninic se dajo prav hitro in lahko drevesca zarediti, toda to reč morajo še večletne skušnje poterditi. Pis.

33. Koliko cepov se mu dá?

Če divjak ni debeliši kakor mazinec, se mu dá samo en cep, toda tista stran, kjer ni cepú, se nekoliko našev odreže, da divjak hitrejši rano zalije; če je pa divjak precej debel, se mu privežeta dva cepova.

34. Kadaj se lisenci odvijajo?

Ako se trak v cep preveč ne zajeda, naj se še le drugo leto spomladi odvijajo. (Konec sledí.)

Živa priča,

da je res treba ljudi sadjoreje učiti.

Da je res treba mlade in stare ljudi sadjoreje učiti, poterjuje sledeča prigodbica, ktera je sicer sila smešna, pa skozi in skozi resnična.

Kakih pet let more že biti, ko sem na Srednji Beli na vertu nekega kovača učil otroke v sklad cepiti. Ko me ljudje zagledajo, začnejo od vseh krajev skupaj vreti, in radovedno gledajo, kako da se cepi. Ko sem ravno cepič v sklad vdela, zavpije neka ženska: „Ti s a praboljski dedec ti!“ Ko se obrnem in prašam, kaj da je, mi reče: „Vidijo, moj dedec je lani poln vert sadja nacepil, pa se mu kar eno drevesce ni prijelo“. Na to ji rečem: „kaj mislite, zakaj se mu ni nič prijelo?“ Ona pa pravi: „Zakaj ne?“ — „zato ne, ker je trap cepove v steržen vtikal, ne pa kakor oni v sklad h koži“. In urnih nog je žena šla po moža in ga je pricefrala, da je vidil, kako se prav cepi. L. Pintar.

Jezikoslovni pomenki.

Odgovor.

„Novice“ prav ravnajo, da odpirajo včasih svoje liste jezikoslovnim pomenkom in so tako pripomočnice, da naš jezik čedalje bolj napreduje. Marsiktera dobra drobtinica je prišla že po tej poti na dan; al gotovo je tudi, da marsikteremu dovolijo očitno govoriti le zato, da se ne more pritožiti, da se v škodo slovenščine ni razglasila njegova beseda. Ako pride po tej poti tudi marsiktera pomota na dan, se ravno po tej poti tudi lahko popravi. Jezikoslovci, ki se očitno oglašajo, če tudi kaj napačnega učijo, niso nikoli slovenščini tako nevarni, kakor taki, ki si ne upajo na beli dan, ampak skrivej silijo ljudem, ki jim verjamejo, krive jezikoslovne nauke.

Naj sledí po tem vvodu moj odgovor.

Pravilo v staroslovenščini je, da ženske imena na —a dobivajo zmanjševavno pritiklino —ica, na pr. ryba, rybica, glava, glavica itd.; ženske imena pa, ki se končujejo s tenkim jerom, pritikajo pomanjševane tenkemu jeru samo zlog —ca ali pa —ka, na pr. dv'r (Thür), dv'r'ca, zel', zel'ka (Kraut), klét, klét'ca in klét'ka, Zelle; in temu pravilu tudi v živih slovanskih narečjih „de regula“, kolikor enake zmanjševavne oblike rabijo, ne nahajamo nič nasprotnega; primerjaj serbsko: kerv, kervca, noć, noćca, reč, rečca (nasproti pa reka, rečica), stvar, stvarca itd.; ravno tako rusko: myška, myšca; česko: dvir, dvirka, pest, pestka, nit, nitka.

Res je, da se pri izgovarjanji čuti nekako presledje (Zwischenraum) med korenino (osnovo) in pomanjševavnim končajem, in da bi bilo dobro, če bi v pravopisu imeli kako znamenje za to, — al da ga nimamo, iz tega ne sledí, da bi morali pisati i, kjer nima mesta.

Nasvetovana pisava se priporoča s tem, da je staroslovenščini (čujte možaki, ki se nanašate na staroslovenščino, pa je ne razumite prav!) in drugim slovanskim narečjem primérna, in da se po njej precí v pomanjšavni obliki razodeva, kaka da je beseda sama na sebi, nepomanjšana, kakor smo gori vidili pri: rečca in rečica. Gledé na neke posebne v „Novicah“ št. 17 in 18 zastran tega omenjene besede, moram odgovoriti: da na Krajskem se bolj sliši: kokoška in k večjemu kokošca (v starosloven-

ščini pa nahajamo tudi kokoša, torej kokošica), koščica (na drugi stopnji pomanjšano od kostka), peščica (ravno tako od pestka), slaščica pa ni pomanjšano, ampak ima le tako obliko. Kdor se je le nekoliko pečal s slovenščino, bo vedil, koliko gré čislati tisto terjenje, da se kjekod na Slovenskem i, na katerem ni naglasaka (tonlos), tako razumljivo izgovarja, da bi se zavolj občnega pravila ne mogel izpustiti. Pomisliti je pa še, da pri besedah, ki imajo končnico na —a in na soglasnik, kakor so: britev in britva, cerkev in cerkva, molitev in molitva, pesem in pesma in mnogo takih, gré pri pomanjševanji obliki —ica vsaj enaka, če ne večja pravica.

Cigale.

Čudna ura.

Povedka po L. Boviču.

Od revnega kramarčka se je Čižman povzdignil do bogatega tergovca. Al v sreči svoji ni pozabil revšine nekdanje; pohleven je ostal in pomagal vsakemu rad. Pošteno je bilo pridobljeno celo njegovo premoženje, in vsak ga mu je iz serca privošil, zato ker Čižmanova hiša je bila res pribežališče vsakemu, kdor je bil v potrebi.

Huda bolezen je napadla verlega starčka. Ko čuti, da se mu bliža zadnja ura, velí svojemu vnuku, naj pride k njemu, da mu bode razodel svojo poslednjo voljo.

Vnuk pride in bolni starček se še enkrat vzdigne v postelji in mu takole govori: „Bog te sprimi, Janko! Kmali se bodem ločil od tega sveta. Že so mi kalne oči in žila zlo pojema. Edini si iz moje žlahte, ki bodeš za mano ostal. Da si dober človek, tega sem se prepričal večkrat; nadjam se pa tudi, da bodeš moder gospodar moje zapuščine, ki ti jo hočem izročiti. Vendar se mi treba zdí, ti še poslednji opomin dati, ker iz obilnih skušinj vém, da bogastvo tudi dobrega človeka včasih spreoberne in ga zapelje na krive poti! Moja oporoka je shranjena tam v mizi. Večidel mojega premoženja bo tvoje. Kar sem še drugim namenil, zvesto razdeli in spolni vse, kar veléva moj testament. Hišno orodje razdeli vse med moje posle, le uno staro uro, ktera stoji tam na omari, vzemi ti in varuj jo dobro. Dal mi jo je v hvaležni spomin pred 30 leti neki urar, ki že davnej v zemlji počiva, da sem ga rešil iz velikih nadlog. Ne vém: ali je bila le posebna naključba ali pa volja Božja, da od tistega časa se je množilo moje premoženje neizrečeno; česa sem se lotil, vse mi je po sreči šlo. Vsaki dan sem bil bogatejši. In če me je hotel včasih duh skoposti prekaniti, sem pogledal le ono uro in se spomnil, da sem pomagal ljudem tudi takrat, ko sem še malo premožen bil, — da jim tedaj tudi sedaj ne smém dobrotljive roke odtegniti, ko mi je Bog premoženje tako čudno blagoslovil. Vzemi tedaj to uro — nikar je ne zametuj — pomisli, da je tvojemu stricu bila skoz in skoz drag spominek“.

Teško je že izgovoril te poslednje besede, — glavo naslone starček na vajšnico in mirno zaspí v Gospodu.

Mertvaška tihota je bila po vsi hiši. Le ura je bila sedem.

Janko nastopi premoženje in zvesto spolne oporoko svojega strica, pa bolj zato, da se je hitro odkrižal svojih dolžnost, kakor da bi bil častil poslednjo voljo ranjcega. Obilo premoženje ga je navdalo z nekim napuhom, ki je večidel takim ljudem lasten, ki se vsedejo, da ne véjo kako, v veliko bogastvo. Kmali je bilo serce njegovo vse drugačno. V slasti in gizdavosti živeti, je bil njegov cilj in konec. Milostnemu biti mu ni bilo mar.

Tako je preteklo eno leto. Lica mu vpadajo, bled in čmern iše le v potratnem življenji veselje. Stricovo uro je imel sicer v svoji izbi, pa navíl je ni nikoli — „čemu mi je ta stara škljemfa med drugim krasnim pohišjem najnovejše šege!“ — je večkrat rekel.

Vés nevoljen sedí nekega večera v svojem naslanjaču, kar nekdo poterka. Žena nekega kmeta, kteremu je bogati Janko kos kmetije v najem (štant) dal, stopi noter.

stropu v zraku plavati,—in rad nam boš verjel, da pogled ta je mogel res biti rajski, kterega se človek ni mogel dosti nagledati.

Pa pojmo še naprej.

Spominek cesarja Ferdinanda „kramarnica“, „slap“, „Stock im Eisen“, „medvedova glava“, „gledišna loža“, „cvetno zelje“, „ječa“, „Mariina podoba“, „vegasti stolp Piziški“, „trojbarveni steber“, „kapelica“, „orglje“, „spominek“ in več drugih kapnikov, ki so podobni imenovanim stvarim, je bilo tako razsvitljenih, da se je njih podoba lepo vidila. Našteli smo okoli 40 razsvitljencov z napisi.

Vsega na drobno popisati, ni mogoče; tudi bi noben popis ne dosegel, kar je oko danes tukaj vidilo. Živo smo čutili povsod resnico Čičevih besed, ko je leta 1818, prvi zagledavši nov, poprej neznan oddelk Postojnske jame, veselja poln zakričal: „Tù je nov svet — tù je raj!“ — Ko sta Cesar in Cesarica memo „kapelice“ šla, so pevci v nji peteroglasno peli tisto pesem „Rose vom Baierland“, s katero je bila presv. Cesarica ob prvem prihodu na Dunaji pozdravljena.

Čuda lepo je bilo razsvitljeno tako imenovano „plesišče“, tisti 15 sežnjevi široki, 25 sežnjevi dolgi in 42 čevljev visok prostor, ki je raven kot pod na plesišču in kjer ob binkušnih veselicah tudi res plešejo. Ko bi ne bil ravno postni čas, bi se bili danes tukaj naši Notranjci in Notranjke v narodni obleki sukali; tako pa je verla idrijska muzika igrala le slovenske narodne viže. Tù je gosp. deželni poglavar Nju Veličanstvoma poklonil pesem „Frühlingslied“, ki jo je zložil gosp. dr. H. Kosta in v 2000 iztisih razdeliti dal.

Vhodišče v novo jamo je bilo z razsvitljenim nadpisom okinčano in vse imenitnejše podobe razsvitljene, posebno „mala gora Kalvarija“, ktera se je, ko sta Cesar in Cesarica k podnožji njenem prišla, lesketala v rudečem bengališkem ognju.

Pri izhodišču iz nove jame, unstran gore „Ljubelja“ se odpre 200 sežnjevi dolga jama, polna lepih kapnikov in s krasnim razgledom iz povišanega mesta, ki se imenuje „Lepovid“ (Belvedere). Na tem mestu je gosp. deželni poglavar prosil Nju Veličanstvi, naj blagovolite dovoliti, da

se ta del imenuje po Nju imenih. In ko ste to dovolile, se hipoma na neki stranski steni zalesketá lično razsvitljeni napis: „Franc-Jozefova in Elizabetna jama“ — v daljavi pa je žarel rudeč ogenj in „Živijo-klici“ so doneli po veličanskem prostoru, v tem, ko Cesar in Cesarica zapisujete svoje imeni v jamsko knigo.

Najkrasniši del Postojnske jame je tako imenovana „gora Kalvarija“ — od vseh strani prost, 30 sežnjevi visok grič, kterega kinči sto in sto pokonci stoječih stebrov iz raznobarnih in raznodedelih kapnikov. Ko sta se Cesar in Cesarica približala „Kalvarii“, je visoko na gori začelo 20 gosp. bogoslovcev pod vodstvom gosp. Gr. Riharja temu mestu primerne pesmi (psalme, himno cvetne nedelje in Stabat mater) péti. Globoko v serce so segale njih melodije.

Na poti nazaj skozi staro jamo so bili spet vsi imenitnejši kapniki lično razsvitljeni, kakor „šapoteljni“, „mala in velika cipresa“, „rudeče morje“, „kanonini steber“, „spovednica“, „zagrinjalo“ itd.

In tako smo prehodili dolgo pot pod zemljo, ktero je okoli 16.000 luč razsvitljevalo. Po vsi jami Postojnski je bila pot ponovljena in popravljena, nasipana z belim drobnim peskom, kamor so ga več tisoč voz napeljali. Ker je zavolj dežja v novi jami, tam, kjer je lani stena prederta bila, še pred ta večer bilo dosti vode, so jo ponoči v škafih iznosili, tako, da razun nekterih mest je bila pot skozi in skozi suha in lepa.

Cesar in cesarica sta bila popolnoma zadovoljna z vsem; občudovala sta veličanstvo nature, pa s pohvalo tudi spoznala naprave, ki so to veličanstvo pokazale v celi krasoti. Dela v jami je gosp. grof Hohenwart, marljivi nadzornik vseh jamskih naprav za to svečanost, razdelil med več gosp. inženirjev, vodstvo in gospodarstvo pa je izročil gosp. okr. adjunktju Arko-tu. Namesto obilnih besed rečemo ob kratkem le tole: delo je povsod, v velikem in malem, slavilo svoje mojstre!

Vsem pa, ki so potovali danes skozi 2 uri v tem podzemeljskem 1243 sežnjevi dolgem svetu in so ogledovali čuda njegove v največjem lišpu, bo živel ta dan v vednem spominu.

Sadjoreja,

kakor jo v predvorski šoli že sedem let učimo.

(Konec.)

3. Cepljenje v sklad.

35. Kako se pa v sklad cepi?

Najpred se odžaga divjak tam, kjer ima gladko kožo.

36. Kako visoko od tal naj se divjak odžaga?

Če je divjak močno vrašen in že saj kakor ročnik debel, se smé kake tri ali več čevljev visoko odžagati; če je pa divjak slabo vrašen, se mora bolj nizko cepiti.

37. Kaj se stori z odžaganim divjakom?

Odžagani divjak se po verhu gladko poreže, z močnim nožem po sterženu prekolje, v sklad se zabije zagojzdica in sklad se z ojštrim nožem na obéh stranéh gladko poreže.

38. Kako se cep pripravi?

Cep se na obéh stranéh poldrug pavec na dolgo tako poreže, da je zagojzdi podoben, potlej se mu naredi na obéh stranéh rama, in se tako v divjakov sklad vtakne, da znotranja koža divjaka in cepiča vkup pridete, potem se sklad z vlažno ilovco ali cepivnim voskom dobro zamaže in s cunjo obeže.

39. Na koliko cepov se v sklad cepi?

Ako divjak ni čez en perst debel, se mu dá le en cep; če je pa divjak že precej debel, se mu dasta dva cepova.

40. Kaj je treba pomniti, kadar se v sklad z dvéma cepičema cepi?

Je treba gledati, da se cepova tako obrneta, da sta v verhu bolj eden od drugega, kakor v dnu, ali da sta kozlovim rogovom podobna.

41. Zakaj to?

Zato, da drevó saksebi raste, in da niso veje vejam na potu.

42. Kadaj pa je dobro v sklad cepiti?

Kadar les začinja muževen prihajati, pa se vendar še ne maji.

4. Cepljenje za kožo.

43. Kako se pa za kožo cepi?

Divjak se odžaga in po verhu gladko poreže.

44. Kaj potlej?

Potlej se poldrug pavec (poldrugo colo) od verha proti tlam koža prereže.

45. In kaj potem?

Za prerezano kožo se vtakne plošnjata zagojzdica, da se koža od divjaka loči, potem se cep vzame v perve tri perste leve roke, se sprekoma poldrug pavec na dolgo od ene strani do druge poreže; tako porezani cep se oberne, da se mu pičlo do steržena rama naredi.

46. Kaj se cepiču še zdaj stori?

Zdaj se mu še mertva koža nekoliko posterže, se do rame za preparano divjakovo kožo vtakne, z dobro opirjeno ilovco zamaže in s cunjo obeže.

47. Kadaj se za kožo cepi?

Za kožo se cepi, kadar je les že muževen, da se maji, kar se lahko do Kresa zgodi.

48. Doklej naj mlade drevesca v drevesnici rastejo?

Naj bolje je, če rastejo v drevesnici, dokler niso kakih 6 ali 7 čevljev visoke, debele pa kakor precej debel ročnik.

49. Kdo naj posebno premajhnih drevesic ne presaja?
Tisti, ki ima slabo navado, da po vertih živino pase, ki velikrat majhne drevesca poškoduje ali pa celó pokonča.
50. Kako se mlade drevesca izkopujejo, da se jim koreninice preveč ne poškodujejo?
Najmanj se drevescom koreninice poškodujejo, če se začnejo na enem koncu ali na eni strani gredice kopati in se drevesce za drevescom z močno lopato iz zemlje vzdigne.
51. Kaj se stori z drevesci ko so izkopane?
Se morajo po koreninica in po vejicah obrezati.
52. Ktere koreninice se morajo obrezovati?
Najprej se prireže serčna korenina, ktera naravnost v tla gré.
53. Ktere korenine se še prirežejo?
Vse tiste koreninice, ki so kaj ranjene, se toliko prirežejo, da je šanta gladka.
54. Na kaj se mora posebno gledati, kadar se drevesce po vejicah obrezuje?
Kadar se drevesce po vejicah obrezuje, se mora posebno gledati, kakošne koreninice da ima.
55. Zakaj se mora na koreninice gledati?
Zato, da se mu več vejic pustí, če ima veliko dobrih koreninic, in manj, če ima slabe koreninice.
56. Ali pa ni škoda lepih vejic in veršičkov prirezovati?
Ni jih škoda, ker to mora biti, če ne drevó hira ali pa celó pogine.
57. S čim naj se drevesca obrezujejo?
Z ojštrim nožem.
58. Kako se morajo vejice z nožem obrezovati?
Tako da se nož tako zastavi, da se vejice vselej od spodej gori odrezujejo, in da je odreza našev za popkom.
59. Kam se vsadé obrezane drevesca?
Vsako v svojo jamo.
60. Kakošne morajo jame biti?
Če je zemlja rahla in ne mokrotna, je dosti, če so 3 čevlje široke, poldrugi čevelj pa globoke.
61. Kaj pa, če je zemlja zeló šodrasta ali pa težka?
Morajo pa biti jame še širje in globočejše.
62. Kadaj je dobro jame kopati?
V jeseni ali pa saj ene tedne pred sajenjem.
63. Zakaj?
Zato, da zemlja pomérzne in se zrahlja.
64. Koliko mora biti drevó od drevesa vsajeno?
Orehi in kostanji morajo biti najmanj po 6 sežnjev (klafter) saksebi, jabelka, hruške in češnje po 4, in češplje po 2 klaftri.
65. Kadaj je dobro drevesca še bolj narazen saditi?
Če je zemlja posebno dobra, in se vé, da bojo drevesa zeló velike zrastle.
66. Kako globoko se drevesca sadijo?
Tako globoko, da korenine, kadar zrastejo, ne pridejo v rujavo, mertvo perst.
67. Kadaj se smejo tedaj globočejše in kadaj se morajo plitvejšše saditi?
Če je rodovitna zemlja bolj debela, se smejo globočejše saditi; če je pa plitva, se morajo pa bolj plitvo saditi.
68. Kaj se stori, preden se drevesce v jamo postavi?
Se najprej mora kol v jamo postaviti in zabiti, potlej se smé vreči v dno jame, če je zlo globoka in perst deržeča, nekoliko kamnja, na to se dene enmalo srednje persti, kateri se priverže tudi kaka lopata slabe z močno sognjito tnalovino zmešane persti; potem se prideva zmiraj boljša s kako trohno zmešana perst in se rahlo pritlačuje, dokler ni jama enmalo bolj kakor do rodovitne persti napolnjena.
69. Kaj se potlej stori?
Se verže v jamo še ene dva persta debelo prav dobre in drobne persti; potlej se vzame drevesce in se tako v jamo postavi, da mu je kol na severni strani.
70. Kaj pa potem?
Zdaj se koreninice po persti razprostré in se začnejo s prav dobro in drobno perstjo zasipati, drevesce se mora

včasih enmalo potresti, da perst med koreninice šine, in perst se mora enmalo pritlačevati; na dobro perst je dobro spet kake trohne dati; pri češpljah je dober tudi droben gnoj, in na vse to se razgerne še perst, kar je je ostalo.

71. Kaj se naredí okrog drevesca?
En čevelj okrog drevesca se naredí skledi podobna jama, da mokroto k drevesu vleče.

72. Kaj je zdaj še treba drevescu storiti?
Treba ga je še z vodo zaliti in pa Boga prositi, da bi ga blagoslovil in mu rasti dal. L. Pintar.

Gradška asekuracija proti ognju

v pretečenem letu 1856.

Iz dokazka, ki ga je vodstvo gradške asekuracije proti ognju te dni na svetlo dalo, se vidi, da v pretečenem letu 1856 je 1950 gospodarjev na novo k nji pristopilo: iz Štajarskega 1163, iz Krajskega 438, iz Koroškega pa 349.

Zavarovanih jih je bilo 5050 za 2 milijona 472.525 fl. zavarovane vrednosti, za 3 milijone 283.250 fl. pa klasne vrednosti. Vesvoljno premoženje, ktero je bilo lansko leto pri omenjeni asekuraciji zavarovano, je zneslo 73 mil. 911.025 fl.

Vodstvo asekuracije je lani pogorelom 155.366 fl. in 14 kr. za škodo ognja povernilo, in sicer: Štajarcom 97.176 fl. 27 kr., Korošcem 43.374 fl. 15 kr., Krajncem pa 14815 fl. 32 kr.

Letošnja tarifa je postavljena kakor lani na 15 krajcarjev od 100 goldinarjev. To plačilo se pa mora kakor je že večkrat rečeno bilo, do konca tega mesca sušca, namreč zadnji čas 10 dni po sv. Jožefu upravnikom te asekuracije odrajtati. Kdor ob pravem času ne plača, naj si sam pripiše, ako ga nesreča ognja zadene, da ob povračilo pride.

S pomočjo te asekuracije se je lansko leto 684 pohišttev, ki so bile poprej s slamo krite, s ceglom pokrilo, 7 so jih s škerlmí, 6 s kositarjem, 120 pa s škodlami pokrili. Napravilo se je zraven tega tudi 388 zidanih opazev 234 varnih dimnikov, 53 strelovodov, 99 pohišttev pa se je na varniši in prostorniši kraj prestavilo.

Gospodarjem na Štajarskem, Koroškem in Krajskem, za ktere je imenovana asekuracija napravljena, podamo nje izkazek pretečenega leta z živo željo: da bi od leta do leta več gospodarjev svoje pohištva zavarovali, in da bi res kadaj reči mogli: „zdaj se ognja ne bojimo, ker imamo svoje poslopja zavarovane!“

Živi ogenj.

V mični g. Draganovi povestici „Spoznanje“ smo brali, da slovenski pastirji, kadar si kurijo, okoli ognja skačejo popevajoči: Živi ogenj, jari žerec, kožoderec, vse polizavec, vse požigavec, hom, hom, hom!

Iz teh verstic vidimo, da je starim Slovencom ogenj veljal za živo bitje. Tudi stari Nemci so ogenj imenovali quecfiur, daz quecke fiwer ¹⁾, primeri serbsko: vatra živa, oganj živi ²⁾, in latinsko: ignis animal ³⁾, dalje τὸ πρὸς θνητῶν ἐμπύρον pri Egipčanih ⁴⁾, — toraj so si stari narodi ogenj mislili ko požrešno, žereče, gladovno, nikdar sito žival, vorax flamma, freker, bitar fiur, bitar logna, grádag logna itd., kakor se vse v skandinavskih starih spisih ogenj velí ⁵⁾. Znamenito je, da v basnoslovji starih Indov se bog bliska in groma Indra-Pardžanja = slovenski Vidras-Perkun velí Irubukša ⁶⁾ „validus vorax“, in s tem imenom se ujema slovansko historisko ime Jarožir = der gewaltige Fresser, primeri gore: živi ogenj, jarižerec.

Jarožir je toraj bilo priime Perkunovo. Izklik: hom, hom, hom! pa opominja na staroslovenski Homa, boga ognja, indiški homa, „sacrificium Deo Agni dicatum“.

¹⁾ Grimm „Deutsche Mith.“ str. 568. — ²⁾ Vuk I. XLVI. dalje 3, 8. 20. — ³⁾ Cicero „De nat. Deor. 3. 14. — ⁴⁾ Herodot 3, 16. — ⁵⁾ Saem. „50 b. Hel.“ 78, 22 in na drugih mestih. — ⁶⁾ Amarasinh. ed. Paul. str. 41. 42. — ⁷⁾ Zastran igre;